

(Калм)

К-179

363363-

КАЛЯН САНЖ

КУ

МАРТХМН

БИШ

с(Калм)

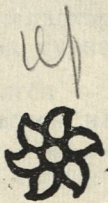
КАЛЯН САНЖ

к179

КУ МАРТХМН БИШ

ШҮЛГҮД
БОЛН
ПОЭМС

363363
2
pic
—

ЭЛСТ
ХАЛЫМГ ДЕГТР ҒАРҒАЧ,
1977

НАРГ

Шүлгүд

«Эркжэн уга Ээж»	3
Улан субботник	4
Хойр нарна хоорнд	5
Коммунист Күн	15
Хойр уласн	23
«Зүүнд утц эс нүдлхлэ...»	25
Чамд	25
Мини жич	26
Цаһан хусм	27
Сад дотр	29
Хөрн тавдгч нурһн	30

«Ha-ha» дасх кертэ	33
Үгин амтн	34
Некэ	35

Поэмс

Усн	41
Кү мартхмн биш	61

ПАРТ

Ш

3	«Эрхжн үн Эзжн»
4	«Хүннүдүн»
8	«Хорь парвн хөөн»
15	«Хүннүдүн»
23	«Хорь үнн»
28	«Хүннүдүн»
29	«Хүннүдүн»
30	«Хүннүдүн»
31	«Хүннүдүн»
32	«Хүннүдүн»
33	«Хүннүдүн»
34	«Хүннүдүн»
35	«Хүннүдүн»

НЕКЭ (Тууль)

Туулин экн — туурсн сээхн.
Товчлгсн билгнь сээхн.
Эзндэн энкр сээхн.
Эклсн хөөн зогсж болшго
сээхн.

Альдви?.. Нег бүүрд,
Асхн хотин сүүрд.
Көвүдэн тууляр сергэж,
Көгшн хөөч келжэж:
— Кезэнэ бээж...
Не-э биший!

Бүкл хаша хөөнд
Бор-Хуц ахлач бээж.
Болзгнь чилсн өөнд —
Болм орч хээж...

— Кенэр ахлач шиидийа?
— Кемжэнэ... — гилднэ.
Үалзн төлг шоглад —
Назаран һарарн заана.

Дегц тингэн хэлэнэ —
Делгэтэ Некэ бээнэ.
Дүүнин шогт байсадви?..
Дөгснь олз боладви?..

— Не, болг!.. гилдэд
Некэхэр ахлач тэвнэ.
«Эн яһдгж!» — гилдж
Элк хатад инэлдж...

Шог-шодр — сээхн.
Шуугад инэхлэ — эмтэхн.
Хөкр-якр — хужрта.
Хөн мал ниитэ.

Шунад шарлжан хазлдна,
Шулудад кевэсэн кевлднэ.
Дөгх дуран күрхлэ:
Дегц шуугад мээллднэ.

Некэ — чнигтэ арсн.
Нертэ ормд орсн.
Яһдг-кегдг болв —
Яман зүүһэд авна.

Устул деер һарад суучкна,
Унвзав? — гиһэд ээнэ.
Мууха дүрсн һарад —
Мацнань буугдад бээнэ.

Сеглэтр-пиисрнь үзчкэд,
Серкин чикнд шимлджэнэ:
«Ахлач уха туцһажана.
Аль ууртайи?» — гилднэ.

«Ахлач болна гиснтн —
Амрхн төр болһнта?

Толһа уга Некәдгн
Тоолвр альдас ирхмб?»

«Не, яһдмб?» — гижәнә
Некә — Ахлач уутыржана;
«Олна төр — һәһә!»
Ормнь харм болжана:

Суудг устул жөөлкн,
Суух дутман таалта,
Сар болһн — жалвта,
Сәәхн Зусг — сегләтртә.

Мана күн: «Мә-ә!» — гинә:
Машин гүүһәд ирчкнә.
Гергинь суулһж авад,
Гедргән базрур күргчкнә.

«Үзгдәд уга кишг
Үүдәр орад ирв.
Үзгдл уга одг!
Үүнәс яһж хахдмб?!»

Чеежләрн гүвдлдн бәәж
Чик мөртән орна...
Үүдн гентки татгдна.
Үүрмүднй орад ирлднә.

Илгн, Сагсг, Көрвск
Инәдәр хаша дүүргнә,
Иньгнй ода — Ирвск. —
Икәр байсж йөрәлднә.

Сәәрхлә элгн оли:
Сәрсн Түнтг көлврнә,
Магталин үгән келн
Махлан чикн делврнә.

Цуһар Ахлачур гүүлднэ,
Цуг энүнд — келгн.
Төгөлэд өөрнь буулдна:
Төрл, төрсн, элгн...

Арсна бушхг — өрвтр
Ахлачин дарук тэвгднэ,
Сэрсн Түнтг — сеглэтр
Сара жалвнь немгднэ.

Негл чиигтэ арсн,
Некэ юмн — Некэ.
Ахлач тэвсн хөөн —
Арһчн бээнү?... Өкэ!

Һаруд һарад — базрт
Һалзн Төлг туугдв,
Бор-Хуциг көзрт —
Бэргтэн тэвэд шүүгдв.

Шилтэ эрк белн
Ширкд дангин келһэтэ,
Хаша-хаац болн
Хамг кошар эзлэтэ.

Машин — улан хальнг
Мана Некэ шалхадна,
Бурут-зөвт угаг—
Бузр-азрар тууна.

Ирг жилэс — жилдэн
Ик ноос өгнэ,
Некэ түүнд дургодан
Неринь дангин дарна.

Мөрэд орлдан болхла:
Мөңкинд Некән нээжнр.

Буруһинь шалһхар седхлә —
Бэрэд идн алдна...

Керән хоңшар ут болвчн ---
Кемәс үлү мең ордго.
Кесн керг буру болхла
Кениг чигн өөдән тэвдго.

Хөн — номһн адусн, болв
Хотнахн мел өврэд бээж:
Хург эвртә догшн болж
Хурһд күртлән босад келж!

Энүнд Некә даңдад бээж:
Энд-тендән хулмлзад сууж.
Хамдан уудг нөкдмүднь
Хашан иргәр бултад эрлж.

Омгта үнч — келн.
Олна күчн — оln.
Хажһр һарһдг Некәг
Хашаһас чирэд һарһж...

«Кецин усн һууһан темцдг,
Кесн гем эзән темцдг»
Нег цагин аңхнд, тиигж
Некә ормасн өсрж.

Некә юмн — Некә...
Негл чиигтә арсн:
Олнд итклән барсн —
Ода эврән бөкә!..

Бортх, базр, көзр —
Болзгнь болад бөкргдж

Арсн — Ахлачин бузр
Аштнь сүргэр арчгдж.

«Ахлач гисн угтн —
Алг болчкад булг.
Олна төлэ зүткснь,
Оньдин нернь туурдг!

Олна кергиг һазалад,
Онц бийән доталад —
Элг-садан татдгнь
Эсрг-бесрг ухатань:

«Чиигтә арсн» — гилһж
Чикиднь даңгин сонсгдг.
«Некә» — нерн шингрж:
Недринь ичәһэд йовг!»

Көвүдгән келсн туулян
Көгшә тиигж төгскәж.
«Амсн-умсн жирһэд»
Амһулң әмтид үүскәж.